

МАРИЯ
ПАШОВА

ГРАМАТИКА НА
СЪВРЕМЕННИЯ
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

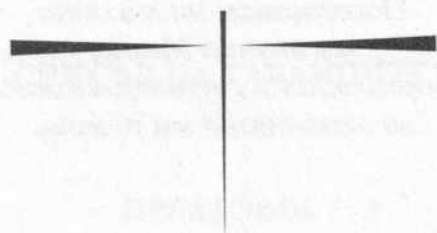

Всички права запазени. Нито една част от това издание не може да бъде възпроизвеждана под каквато и да било форма без изричното съгласие на автора и на издателство „Изток-Запад“.

© Мария Пашова, автор, 2014
© Издателство „Изток-Запад“, 2014

ISBN 978-619-152-403-7

МАРИЯ
ПАШОВА

ГРАМАТИКА НА
СЪВРЕМЕННИЯ
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Посвещавам на милата
ми внучка Мария
с много обич и с признателност
за оказаната ми помощ.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ / 11

ПРЕДГОВОР / 13

ФОНЕТИКА / 15

Звукове и букви	17
Гласни звукове	18
Ударение	19
Редукция	20
Променливо и непроменливо я	21
Променливо я	21
Непроменливо я	24
Подвижно ъ	24
Издаване на гласните ъ и е	25
Съгласни звукове	25
Озвучаване и обеззвучаване на съгласни	27
Удвояване на съгласни звукове	28
Струпване на гласни и съгласни звукове	29
Сричка	29
Пренасяне на част от дума на нов ред	30

МОРФОЛОГИЯ / 33

Видове морфеме	35
Части на речта	36
Изменяеми части на речта	37
Съществително име. Видове. Род и число. Членуване	37
Прилагателно име	46
Числително име	50
Числителни бройни	51
Числителни редни	53
Местоимение	54
А. Лични местоимения	54
Б. Възвратни лични местоимения	56
В. Притежателни местоимения	57
Г. Възвратно притежателно местоимение	59
Д. Показателни местоимения	61
Е. Показателни местоимения за признаци	62
Ж. Въпросителни местоимения	63
З. Относителни местоимения	64
И. Отрицателни местоимения	65
Й. Неопределителни местоимения	67
К. Обобщителни местоимения	68
Глагол	69
Лице и число на глагола	69
Спрежение на глагола	69
Време на глагола	70

Действащи глаголни времена.....	72
Сегашно време	72
Бъдеще време.....	75
Бъдеще предварително време.....	77
Бъдеще време в миналото.....	77
Бъдеще предварително време в миналото.....	79
Минало несвършено време	80
Минало свършено време.....	80
Резултативни глаголни времена	82
Минало неопределено време	82
Минало предварително време	83
Залог на глагола.....	84
Вид на глагола.....	86
Наклонение на глагола	87
Изявително наклонение.....	87
Повелително наклонение.....	87
Условно наклонение	89
Преизказно наклонение	90
Спрежение на спомагателния глагол <i>съм/бъда</i>	92
Спрежение на двойката глаголи <i>пратя</i> – свършен вид/ <i>працам</i> – несвършен вид.....	97
Нелични глаголни форми	104
Причастие	104
Сегашно деятелно причастие.....	105
Минало свършено деятелно причастие	107
Минало несвършено деятелно причастие.....	107
Минало страдателно причастие.....	108
Деепричастие	109
Отглаголно съществително	110
Наречие	112
Местоименни наречия	112

Нелични и несамостоятелни части на речта.....	114
Предлог.....	114
Съюз.....	115
Частица.....	117
Междуметие.....	120

СИНТАКСИС / 125

Словосъчетание.....	127
Съчинително свързване.....	127
Подчинително свързване.....	128
Фразеологични словосъчетания.....	128
Изречение.....	129
Просто изречение.....	130
Части на простото изречение.....	132
Главни части на изречението.....	132
Подлог.....	133
Сказуемо.....	133
Сложно съставно сказуемо.....	135
Второстепенни части на изречението.....	135
Допълнение.....	135
Обстоятелствено пояснение.....	137
Определение.....	137
Сказуемо определение.....	139
Приложение.....	139
Обръщение.....	140
Разширени части на изречението.....	142
Еднородни части на изречението.....	143
Обособени части на изречението.....	145
Вметнати думи, изрази и изречения.....	146
Повторени части на изречението.....	147

Сложно изречение.....	150
Сложно съчинено изречение.....	150
Сложно съставно изречение	151
Видове сложни съставни изречения	152
Сложно съставно изречение с подчинено подложно изречение	152
Сложно съставно с подчинено определително изречение.....	153
Сложно съставно с подчинено допълнително изречение.....	154
Сложно съставно с подчинено обстоятелствено изречение.....	155
Сложно смесено изречение	157
Пряка, непряка и полупряка реч	157

ЛЕКСИКОЛОГИЯ / 159

Деление на думите в смислово отношение	161
Лексикално, граматично и смислово значение на думата	162
Деление на лексиката по речников състав	163
Неутрална и експресивна лексика	164
Видове словосъчетания	165
Пряка и преносна употреба на думата	165
Синоними	166
Антоними	167
Омоними.....	168
Пароними	168
Речников състав на българския език	167
Езикът и речевата ситуация на общуване	170

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблично представяне на гласните звукове	18
Таблично представяне на отношението звучни / беззвучни съгласни звукове.....	26
Таблично представяне на частите на речта.....	36
Таблично представяне на граматични характеристики при съществително име	41
Таблично представяне на род и число на съществителните имена.....	45
Таблично представяне на степенуването на качествените прилагателни.....	46
Таблично представяне на числителните имена.....	50
Таблично представяне на личните местоимения	55
Таблично представяне на притежателните местоимения.....	58
Таблично представяне на показателните местоимения за лица и предмети	61
Таблично представяне на показателните местоимения за признаци.....	62
Таблично представяне на въпросителните местоимения	64
Таблично представяне на относителните местоимения	65
Таблично представяне на отрицателните местоимения	66
Таблично представяне на неопределителните местоимения	67
Таблично представяне на обобщителните местоимения.....	68
Таблично представяне на глаголното спрежение	70
Таблично представяне на системата на глаголните времена в българския език	71
Таблично представяне на формообразуването на сегашно време	73
Таблично представяне на глаголите от трите спрежения в сегашно време.....	73
Таблично представяне на глаголите от трите спрежения в бъдеще време	75
Таблично представяне на спомагателния глагол <i>съм</i> в сегашно и бъдеще време (положителна и отрицателна форма) и на спомагателния глагол <i>бъда</i> в бъдеще време.....	76
Таблично представяне на формообразуването на бъдеще предварително време	78
Таблично представяне на формообразуването на бъдеще време в миналото	78
Таблично представяне на формообразуването на бъдеще предварително време в миналото	79
Таблично представяне на формообразуването на минало несвършено време.....	80
Таблично представяне на формообразуването на минало свършено време	81